SALTANATI SENİYYE ŞEHBENDERLERİNE DAİR NİZAMNAMEİ DAHİLİDİR

Kabul Tarihi : **1 Haziran 1298**
Yayımlandığı Düstur : **Tertip: 1 Cilt: 2 (Zeyl) Sayfa: 192**

BİRİNCİ KISIM
Şehbenderhanelerin sureti teşekkülü

BİRİNCİ FASIL
Şehbender memurları

Bend 1 – Heyeti şehbenderi biri muvazzaf diğeri fahri (bila maaş) olmak üzere iki nevidir.

Bend 2 – Muvazzaf şehbenderler üç sınıfa münkasimdir birincisi başşehbender ikincisi şehbender üçüncüsü şehbender vekili veyahud kançelarya memurudur.

Bend 3 – Muvazzaf ve fahri şehbenderlerin kaffesi ba iradei şahane nasb ve tayin olunur.

Muvazzaf şehbenderlerin tabai devleti aliyeden bulunmaları ve ticaretle meşgul olmamaları meşrutdur.

Bend 4 – Muvazzaf şehbenderlere mikdarı muayyen maaş ve mahalli memuriyetlerinin ehemmiyetine göre münasib mikdar (Allokasyon) tahsisat ita olunacakdır.

Bend 5 – Şehbenderlerin maaşları bervechizir tayin olunur.

(Mülga fıkra: 18/5/1929 tarih ve 1452 sayılı Tevhidi maaşat Kanunu.)

Şehbenderlerin maaşları mahalli memuriyetlerine vusulleri tarihinden itibaren mah bemah tediye edilir.

Şehbenderliğe tayin olunan memur mahalli memuriyetine gitmek emrini aldığı günden itibaren iki haftaya kadar Dersaadetden hareketle doğruca mahalli memuriyetine gitmeğe mecbur olup aksi takdirinde on yedinci bendde gösterilen cezaya düçar olacaktır.

Bend 6 – Her şehbenderhanenin ve bazı kançelarya memurlarının tahsisatı seneviyeleri yirmi dokuzuncu bendde muharrer tahmata melfuf işaretile murakkam cedveli mahsusunda gösterilecekdir.

İşbu tahsisatı seneviye bir memurun mahalli memuriyetine vusulü tarihinden itibaren mah bemah ita olunur.

Bend 7 – (Değişik: 12 Kanunuevvel 1302 tarihli irade ile)

Bombay ve Batavya Şehbenderlikleri müstesna olmak üzere şehbenderlere azimet ve avdetlerinde verilecek harcırah alacakları maaşın bir misli olacaktır. Mahalli memuriyetleri Asya kıtasında bulunan şehbenderlere olmiktar harcırahın ademi kifayeti anlaşıldığı halde nihayet maaşlarının iki mislini tecavüz etmemek üzere Hariciye Nezaretince miktarı tezyid olunabilir.

Bend 8 – Bir şehbenderin memuriyetde iken vefatı takdirinde familyasının memleketine iadesi hükümeti seniyeye aid olacak ve fakat bunun için edilecek masarif müteveffaya verilecek harcırah mikdarını tecavüz etmiyecekdir.

Bend 9 – Bir mahalde müceddeden bir şehbenderhane tesis olundukda nasbolunacak şehbendere masarifi tefrişiye olmak üzere maaşının bir misli ita olunacakdır.

Bend – 10 (Değişik:12 Kanunuevvel l302 tarihli irade ile)

Tahsisat dahilinde verilip şehbenderler tarafından tesviyesi lazımgelen masarif, evvela: Kançalariya masarifi. Saniyen: Kançalariyada müstahdem memurin ve kavas ve hademe maaşatı. Salisen: Araba ve sandal masarifatından ibarettir.

Bend 11 – Hükümeti seniye tarafından kabul ve ita olunacak masarif

Evvela şehbenderhane icarı

Saniyen sancak ve arma bahası

Salisen posta ve telgraf ücretleri

Resmi mektub ve paket ve telgraf için

Rabian yirmi dokuzuncu bendde muharrer talimatda tayin olunan haddı tecavüz etmemek üzere mühtacin tabaaya iane ve bunların memleketlerine iadeleri için muktazi olan masarif.

Hamisen şehbenderin merbut olduğu sefareti seniyeden veyahud nezareti hariciyeden bilistizan ruhsatı mahsuse ile edilecek masarif sairei acileden ibaretdir.

Bend 12 – (Değişik: 10 Teşrinisani 1302 tarihli irade ile)

Şehbenderlik selkine duhul, nezareti hariciye umuru şehbenderi müdüriyeti marifetile şeraiti mevzuası mucibince icra olunacak müsabakat imtihanile vukubulacakdır. Şehbenderlik memuriyetleri müdüriyeti mezküre tarafından tanzim edilen takrir üzerine nezareti hariciyenin

tasvib ve intihabile icra olunacakdır. Mektebi sultanide ikmali tahsil edib yedlerinde şehadetnameleri olarak hariciye nezaretinde müstahdem bulunan veyahud istihdam olunmak üzere mukayyed ve mülazim olanlar işbu müsabakat imtihanına duhul hakkını haizdirler.

Mektebi mülkiye şehadetnamesini haiz olanlar nizamnamei mahsusu mucibince müsabakat imtihanına girmeksizin sefaret kitabetlerile şehbenderliklere intihab olunurlar.

Bend 13 – Şehbenderlerin azli veya diğer mahalle nekli memuriyetleri bairadei seniye icra olunur.

Bend 14 – Şehbenderlerin terfi memuriyetleri intihab ile bairadei şahane icra olunur.

Bend 15 – Muvazzaf şehbenderlerin tekaüdlük maaşı memurini sairei mülkiye hakkında olan nizamnamede musarrah esbab ve şeraite tevfikan ita olunur.

Bend 16 – Şehbenderler muharebe vukuu veyahud sair esbabı mücbire zuhuru veyahud nezareti hariciyece muvakkaten bir memuriyetde istihdam olunmaları lazımgelmesi gibi bila ihtiyar bulundukları memuriyeti terk ve tatil etdikleri takdirde hariciye nezaretinin emri tahtında bulunacaklarından maaşları yine kendilerine ita olunacak ve fakat onuncu bendde gösterilen şehbenderhane masarifi vekalet edecek zata vekalet edecek kimse bulunmadığı halde hükümeti seniyeye aid olacakdır.

Bend 17 – Şehbenderler hakkında icra olunacak mücezatı inzibatiye şunlardır:

Evvela tevbih.

Saniyen bir aydan bir seneye kadar azli muvakkat ile maaşının kısmen veya külliyen kat'ı.

Salisen memuriyetden affı.

Şu tadad olunan mücazatdan birine düçar olan şehbenderlerin nevi cezası umuru şehbenderi müdüriyetinde bulunan memurin defterlerine işaret olunacakdır.

Bend 18 – Tevbih cezası hariciye nazırı tarafından tahriren icra olunduğu gibi azli muvakkat cezası dahi nezareti hariciyenin rey ve kararile olur memuriyetden af cezası nezareti müşarüleyhanın kararile bairadei şahane icra olunur.

Bend 19 – On yedinci bendde gösterilen birinci ve ikinci nevi ceza evvela ifayi vazifede tekasül veyahud hilafı memuriyet veya hüsnü inzıbata karşı hareket edenler ve saniyen sıfatı memuriyetine yakışmıyacak bir meslek ihtiyar eyliyenler haklarında icra olunur memuriyetden af cezası evvela tevbih cezasını müstelzim olan kabahati tekrarda temerrüd eden ve saniyen ifayi vazifede itiyadı tekasül veya vezaifi memureyi ağır suretle ihlal edecek harekete tasaddi eyliyenler hakkında caridir.

Vezaifi memureyi ağır suretle muhil addolunan harekatın başlıcaları evvela umuru memureye müteferri esrarı ketmü ihfa etmemek saniyen kuyudatın vazı aslisini tağyir etmek veya umuru hesabiyede sahtekarlık irtikab eylemek (sahtekarlık için mehakimi cezaiyede kanunen edilecek cezanın buna taalluku olmıyacakdır) salisen bilvasıta veya bilavasıta ticaretle meşgul olmak hususlarıdır.

Bend 20 – Mevaddı cinaiye veya tedibiyeden birile mahküm olmuş veyahud müddeti nizamiyenin inkızası veya cünha imaratının fıkdanı sebeblerile cezadan kurtulmuş olan şehbenderler memuriyetlerinden affolunurlar.

Bend 21 – On dokuzuncu bendin birinci ve ikinci maddelerine tevfikan hilafı memuriyet hareket eden şehbender amiri tarafından muvakkaten azledilebilecek ve keyfiyet hariciye nezaretine ihbar edilecektir. Muvakkaten azledilen memur mesleki müttehazı üzerine izahat vermek ister ise maiyetinde bulunduğu sefareti seniye veyahut nezareti hariciyeden ruhsat taleb edecekdir.

Bend 22 – Memuriyetde bulunan her şehbendar bulunduğu mahallin mensub olduğu devlet nezdine terhis olunmuş olan sefareti seniyeye merbutdur. Bulundukları mahallin mensub olduğu devlet nezdinde sefaret bulunmıyan şehbenderler hariciye nezareti maiyetinde bulunurlar.

Bend 23 – Şehbenderlerin mercileri olan sefareti seniyelerle teati edecekleri muhaberat:

Evvela hükümeti mahalliye ile bir nihayete isale muvaffak olamadıkları ihtilafatdan.

Ve saniyen havzai idareleri dahilinde zuhure gelen ve derhal veya bilahare sefareti seniyenin müdahalesini istilzam edecek olan vukuatı ticariye ve siyasiyeden.

Ve salisen işbu nizamnamede münderic bulunmıyan ve kendilerince daii tereddüd ve iştibah olan halatı sairei nagehzuhurdan ibaretdir.

Bend 24 – Şehbenderlerin hariciye nezaretile teati edecekleri muhaberat: Evvela hükümeti seniye devairi resmiyesinden birine taalluku bulunan masalihdir.

Ve saniyen veladet ve vefiyat ve münakehat ve veraset ve seyrisefain işlerinden.

Ve salisen politika umuru müstacele ve mühimmesinden ibaretdir.

İKİNCİ FASIL
Vilayet ve liva

Bend 25 – Başşehbenderin hakkı kazasını muhit olan daireye vilayet denir.

Bir şehbenderin hakkı kazasını muhit olan daireye liva denir.

Şehbender vekilinin hakkı kazası bir şehbenderin havzai memuriyetini havi olan liva dahilindedir. Şehbenderlerin dairei memuriyetleri olan vilayet ve livalar yirmi dokuzuncu bendde muharrer talimata melfuf (2) işaretile murakkam cedvelde tayin olunacakdır.

İşbu cedvelde icra olunacak her türlü tadilat sefareti seniyelerin teklifi ve nezareti hariciyenin emrile olacakdır.

Bend 26 – Bir vilayet veya livada resen memur olan şehbender maiyetinde bulunan bilcümle memurların amiridir. Bunların her halde emirlerine itaatla mükellefdirler.

Bend 27 – Şehbender vekilleri resen memur olacakları gibi Şehbenderhan maiyet memuriyetinde dahi istihdam olunacaklardır.

Bend 28 – Maiyet memuriyetinde bulunan şehbender vekili başşehbender veya şehbender nezareti tahtında ifayı memuriyet ekliyecek ve vekaleti zamanında yirmi dokuzuncu bendde zikrolunan talimatda gösterildiği vechile kendi mes'uliyeti tahdında şehbenderhaneye gelen evrakı imza edecekdir.

ÜÇÜNCÜ FASIL
Şehbenderlerin vezaifi memureleri

Bend 29 – Şehbenderler tebaa hakkında idarei memuriyetine müteallik ve mukavelat muharrirliğine aid vezaifi ifa ve tebaanın veladet ve vefiyat ve münakehata dair işlerini rü'yet eyler.

İşbu vezaifin teferruatına dair icabeden talimatı hariciye nezareti tarafından bittanzim şehbenderlere gönderilecekdir.

Bend 30 – Şehbenderler muahedat ve muhavelat ahkamının tamamii icrasına ve hükümeti seniye menafiinin himayesine ve Devleti aliye sancağına riayet edilmesine dikkat ve itina edeceklerdir.

Bend 31 – Şehbenderler ticaret ve sanayi ve sıhhati umumiye gibi bir sureti mahsusada menfaati ammeye müteallik kaffei malümat ve ıttılaatlarını hükümeti seniyeye ita edeceklerdir işbu maksadın hususü için hükümeti mahalliye ve muteberanı ehali ve düveli ecnebiye konsolosları ile münasebatı mütemadiyede bulunacaklardır.

Bend 32 – Şehbenderler politika mecalisi hafiyelerinin harekat ve ilkaatını memaliki şahanenin istirahati umumiyesine taallüku bulunduğu derecede tahkik ve tecessüs eyliyecekleri ve sair cihetlerce mazarrat ve tehlikesi mütevatir ve müssellem olan eşhas bulunduğu takdirde onların dahi ef'al ve harekatını tecessüs eyliyeceklerdir.

Umuru memuresinin işbu ciheti nazikesini ifa için icabı takdirinde hafiye memuru istihdam eyliyecekler ise de bu babda ruhsatı mahsusa ve mebaliği lazimeyi evvelemirde maiyetinde bulundukları sefareti seniyeden taleb eyliyeceklerdir.

Bend 33 – Şehbenderler matbuatı mahalliyeye dikkati mütemadiye icrasile zatı şevketsimat hazreti padişahiye ve hükümeti seniyelerine karşı neşriyatı muzirrede bulunanların tedibleri için hükümeti mahalliyeye lisanı münasib ile ihtaratı lazımeyi ifa edecekler ve fakat maiyetinde bulundukları sefareti seniyeden evvelce istizan etmedikce bu makule türrehat ilanına cür'et eden matbuat aleyhine mehakimde ikamei dava edemiyeceklerdir.

Bend 34 – Şehbenderlerin merbut oldukları sefareti seniye canibinden ruhsat olmadıkca matbuatı mevgutei mahalliye ile zuhur edecek mücadelelere iştirak etmeleri kat'iyyen memnudur.

Bend 35 – Sefareti seniye canibinden mezuniyet olmadıkca iane defteri açmak ve iane toplamak hususi şehbenderler için kat'iyyen memnudur.

Bend 36 – Gazetelerin devleti aliye aleyhine derc ve neşretdikleri ehemmiyetli bendler türkçe veya fransızcaya tercüme olunarak şehbenderhanenin mercii olan sefareti seniyeye ve ehemmiyeti pek ziyade ise doğrudan doğruya nezareti hariciyeye gönderilecektir.

Bend 37 – Şehbenderler tebai saltanatı seniyeye muavenet ve sahabet ve tebaanın vikayei menfaatlerine sarfı makderet ve adat ve nizamatı beldenin müsaadesi derecesinde tebaa üzerine icrayi hükümet ederler.

DÖRDÜNCÜ FASIL
Şehbenderhanelerin teftişi

Bend 38 – 39 – (Muaddel: 15 Eylül 1318; Mülga: 18/12/1329 tarihli talimatname ile.)

İKİNCİ KISIM
Muhasebe
Faslı münferid

Şehbenderler tarafından ahzolunacak rüsum ve bunun sureti istifası

Bend 40 – Muvazzaf veya fahri şehbender memurları tarafından verilecek veya imza edilecek evrakı resmiyenin kaffesine ahzolunan resim mikdarını mübeyyin hariciye nezareti canibinden peyderpey gönderilecek pullardan yapışdırılacakdır.

Bend 41 – Şehbenderler tarafından verilen veya imza edilen evrakı resmiyenin pul yapışdırılmamış ise asla hüküm ve itibarı olmıyacakdır. Bu makule pulsuz evrakdan dolayı alakadar olanlara terettüb eden zarar ve ziyandan şehbender mes'ul olacak ve bundan maada ehemmiyeti maslahata göre balada beyan olunan mücazata düçar olacakdır.

Bend 42 – (Değişik: 12 Kanunuevvel 1302 tarihli irade ile)

Pullar altı nevi olub birincisi 50 ikincisi 20 üçüncüsü 10 dördüncüsü 5 kuruş ve beşincisi 20 para kıymet irae edecek ve altıncısı sıfır işaretini muhtevi olarak meccanen veya bila masarif verilen evrakı resmiyeye yapışdırılacakdır. Bir pul kıymetinin nısfı mukabilinde yarım pul istimali caiz değildir.

Bend 43 – Muvazzaf veya fahri şehbenderler istimal etdikleri pulların hesabını her üç ayda hariciye nezaretine irsal eyliyecekler ve istimal olunmıyan pulları her altı ayda nezareti müşarileyhaya iade edeceklerdir tarafı nezaretden dahi yeniden pul gönderilecekdir.

Bend 44 – Şehbenderler verdikleri pasaport ve tasdikname vesair evrakı matbua hariciye nezareti canibinden irsal olunacakdır.

Bend 45 – (Mülga: 23/6/1927-1143/3 md.)

Bend 46 – Tarife ilanı her şehbenderhanenin kançalaryasının duvarına talik olunacakdır.

Bend 47 – Kançalaryada bulunan memur tarafından tarifeden fazla resim ahzedilmesine şehbenderler dikkat edecekler ve tarifede musarrah olmıyan evrakı resmiye meccanen verilib derhal nezareti hariciyeye ihbarı keyfiyet eyliyeceklerdir.

Bend 48 – Zabıtname ve saire gibi şehbenderlerin tanzim edecekleri varakai resmiye her satırı on iki hecaden ve her sahifesi yirmi satırdan ibaret olmak üzere iki sahife itibar olunmuşdur iki sahife hitamında be'd olunan diğer varaka için tam resim ahzolunur türkce tanzim olunan varaka yirmi satır olmak üzere bir sahife itibar olunur.

Bend 49 – Husus (vaksiyon) müddeti üç saatdir müddeti muayyeneden evvel hitam bulan husus için tam resim ahzolunur.

Bend 50 – Husus esnasında tanzim olunan zabıtname müsveddeleri için bir güna resim ahzolunmıyacakdır.

Bend 51 – İstinsah etdirilen evrakı resmiyenin her biri için suret harcı istifa olunur.

Bend 52 – Adat ve nizamatı belde iktizasınca ayrıca tediyesi lazımgelen mağaza ücreti ve hekim ve rü'yeti hesab ve ehli hibre masarifi gibi şeyler şehbenderler tarafından verilen evrak için ahzolunan rüsum dahilinde değildir.

Bend 53 – Memuriyeti mahsusa ile veyahud bir töhmet ve cinayt vukununda icrayi istintak için aldığı emir üzerine mahalli memuriyetinden diğer mahalle azimet eden şehbenderlere verilmesi lazımgelen harcırah ile orada ikameti müddetinde vukubulacak masarif hükümeti seniye tarafından ita edilecek ve ahvali sairede harcırah alakadar olanlar tarafından peşin olarak verilecekdir.

Bend 54 – Müstediyat üzerine verilecek evrakı resmiyeden tarife mucibince ahzı lazımgelen rüsumun bervechi peşin istifasını talebe şehbenderlerin hakkı olacakdır.

Bend 55 – Şehbenderhanelerin masarifi mukannenesi tenzil olundukdan sonra fazla hasılat her üç ayda en yakın ve ehven tarikle hariciye nezaretine gönderilecekdir.

Bend 56 – Masarifat defterleri ihticaca salih senedat ile beraber her üç ayda hariciye nezaretine irsal olunacakdır.

Bend 57 – (Birinci fıkra Mülga: 9/12/1933 - 2349/1 md.)

(Değişik: 12/12/1302 tarihli irade ile) Nizamı dairesinde sabit olacak posta ve telgraf ücretleri ve talimatda münderic şeraite tevfikan memleketlerine iade edilecek muhtacini fıkara için olacak masraflar devlete aid olacak hasılatdan ve hasılat yok ise tarafı devletden tesviye kılınacakdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Fahri şehbenderhanelere dairdir

Faslı münferid

Fahri şehbenderler hakkında ahkamı mahsusa

Bend 58 – Fahri şehbenderler başşehbender ve şehbender ve şehbender vekillerinden ibaretdir.

Bend 59 – Fahri şehbenderlerin maaşları olmayıb elli yedinci bendde mezkür cedvelde tayin olunan mikdar akçe hasılatdan ahzutevkif edeceklerdir.

Bend 60 – Fahri şehbenderler mercileri olan sefareti seniyenin teklifi üzerine bairadei şahane nasbolunur fahri şehbenderler yerliden veya tebaai ecnebiye muteberatından intihab olunarak ticaretle mesgul olabilirler fakat bunların bulundukları mahalden diğer memlekete nakli memuriyetleri caiz olamaz fahri şehbenderler imtihan edilmiyeceklerdir.

Bend 61 – Fahri şehbenderler kançelarya masarifini kendileri tesviye etmeğe mecburdurlar. Yalnız memleketlerine iade olunacak muhtacini tebaanın masraflarile posta ve telgraf ücretleri hükümeti seniye namına olarak hasılatdan tesviye edilir.

Bend 62 – Fahri başşehbenderler mukim oldukları memleketde bulunan sefareti seniyeye merbut olup fahri şehbenderler dahi silsilei meratib kaidesine tevfikan muvazzaf baş şehbender ve bunun fıkdanı halinde fahri başşehbender maiyetinde bulunurlar. Fahri şehbender vekilleri muvazzaf şehbender ve bunun fıkdanı takdirinde fahri şehbender maiyetin de bulunurlar.

Bend 63 – Fahri şehbenderlerin memuriyetleri lağvedilir ise bir güna tazminat taleb etmeğe hakları olamaz.

Bend 64 – Fahri şehbenderlerin izharı iflas eder veya kanunen mahküm bulunur ise memuriyetlerinde istihdamları caiz olunmaz.

Bend 65 – Fahri şehbenderler sıfatı resmiyeyi haiz olmak üzere memur veya vekil nasbedemezler.

Bend 66 – Bir haftadan ziyade mahalli memuriyetinden gaybubet edecek olan şehbenderler sırasile amirlerine müddeti gaybubetlerini ihbar edecekler ve kendilerine vekalet eden zatı dahi bildireceklerdir.

Vekalet eden zat fakat bir sureti gayri resmiyede tebaai şahaneyi himaye edebilir.

Bend 67 – Fahri şehbenderler yirmi dokuzuncu bendde muharrer talimata melfuf (4) işaretile murakkam cedvel mucibince mezun oldukları masarif ile şehbenderhane hasılatını mübeyyin nezareti hariciyeye her üç ayda bir defter irsal edeceklerdir.

Bend 68 – İşbu fasılda muharrer on bir bend ile tadil olunmıyan ve muvazzaf şehbenderlere dair olan ahkamı sairenin kaffesi fahri şehbender hakkında dahi cari olacakdır.

Ahkamı umumiye

Bend 69 – Şehbender memurlarına elyevm verilmekde olan maaşlar beşinci bendde tayin olunan maaş mikdarından dun ise ileride haddı muayyenine iblağ edilmek üzere halile ibka olunacakdır.

Bend 70 – Bir şehbender memuru her ne nam ve suretle olur ise olsun velev ki müteaddid memuriyeti bulunsun iki ve daha ziyade yerden maaş alamıyacakdır.

Bend – Bir mahalde müceddeden bir şehbenderhane küşadında memur olacak şehbendere verilecek maaş mikdarı beşinci bendin ahkamına tevfikan tayin olunacakdır.